

Bokanmälningar

**Hans C Blomqvist &
Mats Lundahl:**

Ekonomisk utveckling

Utvecklingsekonomi är ett ämne som geografiskt, snarare än metodologiskt eller konceptuellt, är skilt från andra nationalekonomiska studieområden. Utvecklingsekonomen studerar länder med vissa ekonomiska karaktäristika, men använder en metod och en terminologi som till stor del ingår i den "normale" ekonomens verktygslåda. Trots detta har utvecklingsekonomen ännu inte lyckats producera en allmänt accepterad teori för utveckling (eller ens en allmänt accepterad *definition* av begreppet). Detta har lett till att den teoretiska litteraturen i stor utsträckning kan karaktäriseras som fragmenterad och att de fallstudier som gjorts inte alltid kan jämföras på ett meningsfullt sätt. Försök till överblickar och synteser blir ofta redogörelser för en mängd modeller och synsätt, varför det ofta kan vara svårt att skönja en röd tråd och modellernas gemensamma nämnare är inte sällan enbart geografisk (jfr exempelvis Chenery & Srinivasan [1988] eller Gemell [1987]).

Att skriva en användbar lärobok i ämnet utvecklingsekonomi tarvar således inte bara kunskap om ämnet och en viss pedagogisk insikt (dessa faktorer är sannolikt nödvändiga för alla framgångsrika läroboksförfattare), utan det kräver också att författarna har en klar idé om *hur* boken skall användas i undervis-

ningen: Skall den ge en heltäckande bild av ämnet utvecklingsekonomi? Om inte, vilka delar skall lyftas fram och vilka skall ignoreras? I vilken utsträckning skall empiriskt material användas? Skall boken kompletteras med annan litteratur?

Ekonomisk utveckling (SNS, 1992) av Hans C Blomqvist från Svenska Handelshögskolan i Helsingfors och Mats Lundahl från Handelshögskolan i Stockholm är en innehållsrik, välskriven och pedagogisk framställning av utvecklingsekonomin grunder. Författarna noterar i förordet behovet av denna bok: alla existerande läroböcker i ämnet på svenska är mer än tjugo år gamla. Till yttermera visso emanerar boken ur kurser i utvecklingsekonomi som författarna gav vid sina respektive institutioner under höstterminen 1988, vilket torde borge för såväl aktualitet som pedagogisk uppläggnig.

Boken vänder sig till studenter med grundläggande kunskaper i mikro- och makroteori, men utan förkunskaper i utvecklingsekonomi. Bokens organisation och karaktär påminner om amerikanska läroböcker som Hagen [1986] och Todaro [1989]. Efter ett kort inledningskapitel diskuteras i kapitel 2 olika mått och definitioner på begreppet "utveckling", kapitel 3 behandlar ämnets korta doktrinhistoria, i kapitel 4 och 5 diskuteras tillväxt (i befolkning och inkomst) respektive fördelning och strukturomvandling och kapitel 6 handlar om "alternativa" ansatser. Kapitel 7, 8 och 9 behandlar jordbruk, industrialisering, handelspolitik och sysselsättningsproblemet, kapitel 10 och 11 behandlar investeringar och sparande, kapi-

tel 12 och 13 diskuterar resursallokeringsmekanismer och det avslutande kapitel 14 handlar om stabiliseringsproblem samt ekonomisk politik. Varje kapitel inleds med en kort diskussion kring problemet; därefter följer en presentation av en eller ett flertal enkla modeller. Författarna undviker i stor utsträckning empiriskt material vilket är beklagligt, eftersom utvecklingsekonomi hämtar en stor del av såväl frågor som svar från den ekonomiska historien. Om boken skall användas i undervisningen bör den således kompletteras med relevant empiriskt material.

Bortsett från detta rör min kritik mot boken det som är utelämnat – och det är inte självklart att ens denna kritik skall uppfattas som speciellt allvarig: varje lärobok om ca 300 sidor som behandlar ett så stort och disparat ämne är med nödvändighet selektiv. Min huvudsakliga invändning är att boken i mycket liten utsträckning tar hänsyn till den teoretiska utveckling som skett inom ämnet under de senaste 20 åren. Men låt mig börja med ett antal randanmärkningar.

I kapitel 4, som bla behandlar effekterna av befolkningstillväxt, missar författarna den viktiga distinktionen mellan malthusianska modeller och de resonemang som utvecklats ur Boserups [1965] bok. Det hade varit intressantare att kontrastera malthusianska modeller med de resonemang som Boserups modell gett upphov till (se tex Coleman & Schofield [1986] eller Saelhi-Isfahani [1988]) än de förlegade resonemang om "optimal befolkning" och "befolkningsfällan" som upptar delar av kapitlet. Likaså i kapitel 6, om "alternativa" synsätt, tar författarna fasta på beroendeteoretiska och neomarxistiska resonemang istället för att presentera de intressanta, nydanande och relevanta modeller som Lance Taylor [1989] döpt till "tropisk IS-LM-analys".

Vidare i kapitel 8 presenteras en mycket rumphuggen diskussion om sambandet mellan industrialisering och han-

delspolitik. Jag hade hellre sett att detta kapitel hade slagits samman med kapitel 11 (om resursmobilisering), vilket hade gett en mer fullständig bild av problemkomplexet handelspolitik och utvecklingsfinansiering. Listan på denna typ av mindre anmärkningar kan göras längre.

Min främsta kritik riktar sig dock mot att författarna i allt väsentligt ansluter sig till den långa och numer utdöende traditionen att betrakta staten som ett instrument för att verkställa politik i enlighet med läroböckerna. Detta gör dels att enkla, statistiska välfärdsargument får en framträdande plats i boken, dels att förståelsen för *varför* problemen uppkommer och *varför* det är så svårt att lösa dem skjuts i bakgrunden. De flesta aktiva forskare i utvecklingsekonomi är överens om behovet av att förstå historiska skeenden för att kunna förklara utvecklingsekonomiska problem. Jag tror Blomqvists och Lundahls bok hade vunnit mycket på att framställa utvecklingsproblemen som ett resultat av historiska processer. Detta hade sannolikt underlättat förståelsen av *varför* problemen uppkommer.

Dessutom saknar jag en diskussion om statens roll och de gruppkonflikter som ofta ligger till grund för ekonomisk stagnation. Den relativt färskna men mycket livskraftiga analysen som emanerar ur "public choice"-skolan och den sk "nya institutionella ekonomin" (Meier [1991], Nabli & Nugent [1989]) modellerar staten som en aktör i ekonomin; en aktör med egna intressen och en egen vilja som söker stöd hos olika grupper. Detta perspektiv, som dessutom är historiskt till skillnad från modellvärldens ofta statistiska bild, har mycket att bidra med till förståelsen av vilka problem den fattiga delen av världen möter och *varför* vissa länder lyckas bättre än andra. Det är både beklagligt och förvånande att författarna i stort sett ignorerar denna fruktbara ansats.

Sammanfattningsvis tycker jag att Blomqvist och Lundahl skrivit en trevlig bok som förtjänar att prövas i undervis-

ningen i utvecklingsekonomi. Man kan ju bara hoppas att den lärare som använder boken kombinerar den med empiriskt material och tex Meier [1991], samt att författarna inför nästa utgåva lägger till (minst) ett kapitel om den teori som utvecklats efter 1975, kompletterar med relevant historiskt material samt sammanställer en rejäl lista över fördjupningslitteratur.

Fil dr ANDERS DANIELSON
Nationalekonomiska institutionen
Lunds universitet

Referenser

- Boserup, E, [1965], *The Conditions of Agricultural Growth*. Allen & Unwin, London.
- Chenery, H B & Srinivasan, T N (red), [1988], *Handbook of Development Economics*, vol 1-2. North-Holland, Amsterdam.
- Coleman, D & Schofield, R (red) [1986], *The State of Population Theory*. Basil Blackwell, Oxford.
- Gemmell, N (red), [1987], *Surveys in Development Economics*. Basil Blackwell, Oxford.
- Hagen, E E, [1986], *The Economics of Development*. Irwin, Homewood, Ill.
- Meier, G M, [1990], "Trade Policy, Development and the New Political Economy". I Jones, R W & Krueger, A O (red), *The Political Economy of International Trade. Essays in Honor of Robert E Baldwin*. Basil Blackwell, Oxford.
- Meier, G M (red), [1991], *Politics and Policy Making in Developing Countries*. International Center for Economic Growth, San Francisco.
- Nabli, M K & Nugent, J B (red), [1989], *The New Institutional Economics and Development*. North-Holland, Amsterdam.
- Salehi-Isfahani, D, [1988], "Technology and Preferences in the Boserup Model of Economic Growth". *Journal of Development Economics*, vol 28.
- Taylor, L, [1989], *Stabilization and Growth in Developing Countries. A Structuralist Approach*. Oxford University Press, New York.
- Todaro, M P, [1989], *Economic Development in the Third World*. 4 upplagan. Longman, London.